

EXCELI-PÕHISED KONSOLIDEERIMISLAHENDUSED – NELJA KONTSERNI NÄITEL

Magistritöö lühikokkuvõte

Autor: Doris Egel

Juhendaja: professor Lehte Alver

2017

Riikide raamatupidamistavad, rahvusvahelised finantsaruandluse standardid ja regulatiiv- ning järelevalveorganid seavad järjest täiendavaid nõudmisi finantsarvestusele, finantsaruannete koostamisele ja finantsinformatsiooni avalikustamisele.

Ilma kaasaegse finantstarkvarata ei suuda ettevõtete finantsosakonnad tegutseda nii kiiresti kui seda vajaksid finantsaruannete kasutajad nagu näiteks omanikud, investorid või juhtkond ja nõukogu. Ettevõtted seisavad vastamisi olukorraga, kus niigi suur informatsiooni ja andmete maht suureneb iga päevaga, kuid et seda saaks otstarbe pühaselt kasutada, peab see olema süsteemselt töödeldud ja lugejale arusaadavalt esitletud. Suured rahvusvahelised kontsernid on huvitatud sellest, et konsolideerimistarkvara aitaks neil finantsaruannete konsolideerimise protseduure muuta efektiivsemaks ja kontrollitavamaks.

Kontsernides, kus tütarettevõtted paiknevad eri riikides ja koostavad oma finantsaruandeid asukohariigis kehtivatest raamatupidamis- ning maksuseadustest lähtuvalt ning kohalikus valuutas, võib konsolideeritud finantsaruannete koostamine olla keeruline ja aeganõudev.

Kui igapäevase raamatupidamise korraldamiseks on enamus ettevõtteid kasutusele võtnud raamatupidamistarkvara, siis konsolideeritud finantsaruandeid koostatakse Eestis endiselt palju Microsoft Excel tabelarvutus- ja töötlusprogrammis (edaspidi Excelis).

Magistritöö eesmärk on läbiviidava teoreetilise ja empiirilise uurimuse põhjal tuvastada Exceli-põhiste konsolideerimislahenduste olulisemad probleemkohad ning selgitada välja, kuidas on magistritöös uuritud kontsernid neid konsolideerimistarkvara kasutuselevõtuga lahendanud. Lisaks on magistritöö eesmärk selgitada välja tarkvarakasutajate poolsed nõuded konsolideerimistarkvarale finantsaruannete konsolideerimisprotsessi probleemide lahendamiseks ja koostada sellekohase nõuete loetelu.

Magistritöö empiirilise analüüsi osa tugineb juhtumiuuringu meetodile. Juhtumiuuringuks valiti välja neli Eestis tegutsevat eri tegutsemisvaldkonnaga kontserni, kes varem koostasid konsolideeritud finantsaruandeid Excelis, aga on nüüd kasutusele võtnud

spetsiaalsed konsolideerimislahendused. Kõikidesse kontsernidesse kuulub üle 20 ettevõtte. Töö autor intervjueris kontsernide finantsosakonna juhtivtöötajad.

Vastavalt viimastele kättesaadavatele teaduslikele uurimustele kasutatakse tabeltöötlusprogrammi-põhiseid (Excel) finantsaruannete konsolideerimislahendusi muudest lahendustest kõige rohkem. Uurimustest on selgunud, et kontserni suurus (ettevõtete arv) ja struktuuri keerukus ning selle muutumine seab piirangud konsolideerimislahenduse valikule. Suured, keeruka struktuuriga kontsernid kasutavad spetsiaalseid konsolideerimistarkvarasid rohkem kui väikesed kontsernid. Lisaks on tähendatud, et tabeltöötlusprogramme ja pearaamatupõhiseid konsolideerimislahendusi kasutataval kontsernil kulub raamatupidamise aastaaruande koostamisele rohkem aega kui kontsernil, kas kasutavad konsolideerimistarkvarasid.

Akadeemilise kirjanduse ja empiirilise uurimuse põhjal saab väita, et konsolideeritud finantsaruannete koostamise kiirus ja aruannete kvaliteet sõltub lisaks toimivale konsolideerimislahendusele ka standardiseeritud finantsaruannete koostamise protsesside ja dokumenteeritud protseduurireeglite, piisava kvalifikatsiooni ja ettevalmistusega töötajate, piisava infovahetuse ning ettevõttesisese ja -välise toe olemasolust.

Magistritöös uuritud kontsernid pidasid Exceli-põhise konsolideerimislahenduse suurimaks probleemkohaks kontsernisiseste tehingute kontrollimise protseduuri. Teiseks suurimaks probleemiks peeti ühe allika puudumist, kuna iga finantsaruande perioodi, versiooni ja andmete stsenaariumi konsolideerimist teostati erinevas Exceli failis. Lisaks tõdeti, et Excelis konsolideerimisel puudus kindlus andmete kvaliteedi ja nende võrreldavuse üle, kuna palju sisestati konsolideerimistabelisse andmeid ja konsolideerimiskandeid käsitsi. Excelis konsolideerimisel puudus pooltel uuritud kontsernidest detailne kontoplaan ning tütarettevõtete ja kontserni kontoplaanide vahel vastavustabelid. Samuti ei kasutatud Excelis piisavalt andmete kontrollmehhanisme (kontrollarvutusi) või need ei töötanud eesmärgipäraselt. Üheks oluliseks puuduseks Excelis finantsaruannete konsolideerimisel toodi ka tööülesannete delegerimise ja jagamise keerukuse.

Magistritöös uuritud kontsernil õnnestus Excelis teostatud finantsaruannete konsolideerimise peamisi probleemkohti lahendada konsolideerimistarkvaras rakendatavate funktsioonidega. Konsolideerimistarkvara kasutuselevõtuga on konsolideerimisprotsessid rohkem reguleeritud ja need on muutunud kontsernis ühtsemaks, oluliselt on vähenenud käsitsi tehtava töö maht ja vajadus otsida andmeid mitmest Exceli failist. Konsolideerimistarkvara internetipõhine ligipääs on võimaldanud konsolideerimisprotsessis osalejatel ja kontsernisisestele finantsaruannete kasutajatel kergesti ja kiiresti pääseda ligi vajalikele

andmetele. Kõik töös uuritud kontsernid tõdesid, et konsolideerimistarkvara kasutuselevõtt on muutnud konsolideerimisprotsessi kiiremaks, lühendanud selle ajalist kesvust ja tõstnud finantsaruannete kvaliteeti.

Magistritöös uuritud kontsernide tarkvarakasutajate arvates on kõige olulisemateks tarkvara valiku kriteeriumiteks selle funktsioonid, millele järgnes maksumus ja tarkvara ühildavus teiste süsteemidega. Vähem tähtsad olid tarkvaraarendaja jätkusuutlikkus ja kasutajatoe olemasolu. Nõuded tarkvara funktsioonidele sõltusid kontsernide struktuurist (keerukus ja struktuuri muutumine) juhtimispraktikast ja tegevusspetsiifikast.

Magistritöö autor on teoreetilise ja empiirilise uurimuse põhjal selgitanud välja tarkvarakasutajate nõuded konsolideerimistarkvarale konsolideerimisprotsessi probleemide lahendamiseks ja koostanud nõuetest loetelu.